

Τελικά ο άνθρωπος γεννιέται ή γίνεται;

Τι είναι αυτό που κάνει τα

παιδιά να συμπεριφέρονται με τον τρόπο που συμπεριφέρονται; Είναι τα γονίδια, μήπως το περιβάλλον ή ίσως κάτι πιο βαθύ;

... Κάποιοι ισχυρίζονται ότι «φταίνε» κυρίως τα γονίδια. Άλλοι, πάλι, διαφωνούν, λέγοντας ότι το περιβάλλον είναι αυτό που ασκεί τη μεγαλύτερη επιρροή στη διαμόρφωση της προσωπικότητας ενός ανθρώπου. Σύμφωνα με την επιστημονική θεωρία που αναπτύσσει η δρ. Γκουέν Ντιούαρ, βιολογική ανθρωπολόγος από το Πανεπιστήμιο του Μίσιγκαν, η πραγματικότητα είναι κάπως πιο περίπλοκη. Έρευνες έχουν δείξει ότι οι γονιδιακοί και οι περιβαλλοντικοί παράγοντες δεν «συνυπάρχουν απλά» στη διαδικασία της δημιουργίας ενός ανθρώπου, αλλά αλληλεπιδρούν. Για παράδειγμα, πειράματα σε τρωκτικά κατέδειξαν ότι οι διαφορές στην ανατροφή είναι ικανές να ενεργοποιήσουν ή -αντίστοιχα- να απενεργοποιήσουν συγκεκριμένα, υπάρχοντα γονίδια.

Και αυτό είναι μόνο η αρχή. Σε αυτό το αιώνιο ντιμπέιτ «γονίδια vs περιβάλλον», οι ίδιοι οι άνθρωποι συνήθως αντιμετωπίζονται ως απλοί «περαστικοί», ως παθητικές οντότητες. Είτε πρόκειται για το DNA είτε για τις πρώιμες επιρροές του περιβάλλοντος, η ουσία του θέματος είναι μία: Η ύπαρξή μας πλάθεται από στοιχεία που είναι πέρα από τον ανθρώπινο έλεγχο.

Στην πραγματικότητα, χρόνια τώρα οι επιστήμες της Βιολογίας και της Κοινωνιολογίας «διαφωνούν» για την ενεργό συμμετοχή που τα ίδια τα άτομα

έχουν στη διαμόρφωση της προσωπικής τους εξέλιξης.

Εάν είστε γονιός περισσότερων του ενός παιδιών, είναι πιθανό να το έχετε δει και μόνοι σας να συμβαίνει. Τα χαρούμενα και ενεργητικά παιδιά τείνουν να αποσπούν πιο εύκολα τη θετική προσοχή των αγνώστων. Τα νευρικά και κακότροπα παιδιά ενδέχεται να έχουν μικρότερη κοινωνική αποδοχή. Τα παιδιά που είναι ανυπόμονα και ανυπάκουα έχουν την τάση να ωθούν τους γονείς τους σε συμπεριφορές αυστηρής τιμωρίας. Τα παιδιά που αγαπούν το διάβασμα έχουν πρόσβαση σε καλύτερες ευκαιρίες μόρφωσης.

Υπάρχουν αμέτρητα παραδείγματα για να αναφέρει κανείς, αλλά το μήνυμα είναι ήδη ξεκάθαρο. Τα παιδιά δεν είναι «άβουλα κομμάτια από πηλό». Η συμπεριφορά τους αντικατοπτρίζει το είδος της εξέλιξής τους. Και στο βαθμό που έχουν την ελευθερία να δράσουν, κάνουν επιλογές που καθρεφτίζουν αυτό που πρόκειται να γίνουν στο μέλλον.

Εκ πρώτης, αυτό μπορεί να φαντάζει ως θρίαμβος του DNA. Άλλωστε, τι είναι αυτό που καθορίζει όλες αυτές τις πρωτογενείς διαφορές ανάμεσα στα μωρά; Δεν είναι η συνολική διαδικασία που συντελείται από τη γενετική προδιάθεση του παιδιού;

Όμως, ενώ τα γονίδια επηρεάζουν την ιδιοσυγκρασία και την ψυχοσύνθεση του παιδιού, το περιβάλλον -συμπεριλαμβανομένου και του προγεννητικού περιβάλλοντος- κάνει ακριβώς το ίδιο. Τι γίνεται, ωστόσο, με τα μονοζυγωτικά δίδυμα, τα μωρά με το ίδιο και απaráλλαχτο DNA; Όταν μεγαλώνουν στο ίδιο σπίτι, θα περίμενε κανείς ότι θα έχουν ελάχιστες έως μηδαμινές διαφορές μεταξύ τους. Όμως, και πάλι, κάνουν τις δικές τους, ατομικές επιλογές και έχουν τη δική τους, μοναδική προσωπικότητα.

Είναι, άραγε, αυτές οι επιλογές ικανές να οδηγήσουν σε μετρήσιμες διαφορές στον τρόπο σκέψης; Κάτι τέτοιο είναι μάλλον πιθανό. Νέα έρευνα σε ποντίκια αποκαλύπτει ότι οι επιλογές μας μπορούν να πυροδοτήσουν τη διαφορετική εξέλιξη του εγκεφάλου - ακόμα κι όταν τα άτομα ζουν στο ίδιο περιβάλλον και μοιράζονται το ίδιο DNA.

Όπως δημοσιεύτηκε πρόσφατα στην επιστημονική επιθεώρηση «Science», η δρ. Τζούλια Φρόιντ και η επιστημονική της ομάδα προχώρησαν στο εξής πείραμα: Επέλεξαν 40 γενετικά ταυτόσημα ποντικάκια και τα ανέθρεψαν όλα μαζί μέσα σε ένα μεγάλο κλουβί με διάφορα ερεθίσματα και κίνητρα για εκείνα. Στο καθένα είχαν τοποθετήσει ένα μικροτσίπ, το οποίο τους επέτρεπε να παρακολουθούν κατά πόσο κάθε ζώο εξερευνούσε τον περιβάλλοντα χώρο.

Όπως ακριβώς υπολόγιζαν, τα μικρά ποντίκια είχαν διαφορετικές αντιδράσεις ως προς την εξερεύνηση του περιβάλλοντός τους, κι επιπλέον οι διαφορές τους αυτές ενισχύονταν με το πέρασμα του χρόνου. Και όσο μεγαλύτερο κομμάτι εξερευνούσαν, τόσο περισσότεροι νέοι νευρώνες αναπτύσσονταν στον ιππόκαμπο, δηλαδή στην περιοχή του εγκεφάλου που σχετίζεται με την αντίληψη του χώρου και τη μνήμη.

Έτσι, παρά το γεγονός ότι μεγάλωναν στο ίδιο περιβάλλον και ήρθαν στη ζωή με πανομοιότυπο DNA, αυτά τα ποντικάκια κατέληξαν με αξιοσημείωτες διαφορές στη συμπεριφορά και τον εγκέφαλό τους.

Και σε ποιο ακριβώς συμπέρασμα μας οδηγεί αυτό; Μάλλον όχι σε κάτι απόλυτα ασφαλές. Όχι σε ό,τι αφορά την ανατροφή των παιδιών και τις ευκαιρίες μαζί με τα κίνητρα που τους δίνουμε ως γονείς. Αν λάβουμε υπόψη το παραπάνω πείραμα, είναι ξεκάθαρο ότι το περιβάλλον συμβάλλει ουσιαστικά. Γιατί, όταν οι ερευνητές περιόριζαν τα ερεθίσματα μέσα στο κλουβί, τότε τα ζωάκια παρουσίαζαν μειωμένη εγκεφαλική ανάπτυξη.

Αναρωτιέται, λοιπόν, κανείς: Πόσα παιδιά θα μπορούσαν να καταλήξουν π.χ. με απίστευτες μαθηματικές δεξιότητες, εάν αφήναμε τις έμφυτες τάσεις τους να καθορίσουν την επαγγελματική τους σταδιοδρομία; Μπορεί το αυτοφυές ενδιαφέρον -ένα είδος ανεξήγητης παρόρμησης- να είναι υπέροχο, αλλά δεν είναι βέβαιο ότι μπορεί να μας οδηγήσει πάντα κάπου. Το να προτρέπουμε τα παιδιά να μάθουν π.χ. μαθηματικά, ενδεχομένως να εμπλουτίσει τη ζωή τους με τέτοιον τρόπο που δεν θα μπορούσαν σε καμία περίπτωση να αντιληφθούν στην παιδική τους ηλικία. Το ίδιο, φυσικά, ισχύει και για όλα τα υπόλοιπα πράγματα: το να μάθουν να διαβάζουν, να κάνουν φίλους ή να ζουν μέσα σε προκλήσεις και έντονα συναισθήματα.

Και πάλι, όμως, καλό είναι να θυμόμαστε ότι τα παιδιά δεν είναι «άβουλα κομμάτια από πυλό». Σε μια άκρως ρεαλιστική πραγματικότητα, τα ίδια τα παιδιά είναι οι κατασκευαστές του εαυτού τους. Κι εμείς, οι γονείς τους δεν είμαστε τίποτα περισσότερο από ένα μόνο μεν, σημαντικό δε, κομμάτι της αναπτυξιακής πορείας

τους στη ζωή...

Από: Ζαχαρία Πηνελόπη

Πηγή:imommy.gr